

Pers en Voorlichting

Hof van Justitie van de Europese Unie

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 104/11

Luxemburg, 6 oktober 2011

Conclusie van de advocaat-generaal in zaak C-366/10
The Air Transport Association of America e.a.

Volgens advocaat-generaal Kokott is de uitbreiding van de EU-regeling voor de handel in emissierechten tot internationale luchtvaartactiviteiten verenigbaar met het volkenrecht

De EU-wetgeving schendt niet de volkenrechtelijk gewaarborgde soevereiniteit van andere staten noch de vrijheid van de volle zee. Zij is ook verenigbaar met de relevante internationale overeenkomsten.

In 2003 heeft de Europese Unie besloten om een regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten vast te stellen als hoeksteen van het Europese beleid inzake klimaatverandering.¹ Broeikasgasemissies door de luchtvaart vielen oorspronkelijk niet onder de EU-regeling voor de handel in emissierechten. In 2008 heeft de Uniewetgever echter besloten om luchtvaartactiviteiten met ingang van 1 januari 2012 onder deze regeling te brengen.² Voor 2010 zullen dus alle luchtvaartmaatschappijen – ook die uit derde landen – voor de eerste maal emissierechten moeten kopen en inleveren voor hun vluchten van en naar Europese luchthavens.

Verscheidende luchtvaartmaatschappijen en verenigingen van luchtvaartmaatschappijen uit de Verenigde Staten van Amerika (VS) en Canada hebben bij de High Court of Justice of England and Wales een beroep ingesteld tot nietigverklaring van de maatregelen van het Verenigd Koninkrijk tot omzetting van de richtlijn betreffende het opnemen van luchtvaartactiviteiten in de EU-regeling voor de handel in emissierechten. Daarbij voeren zij aan dat de Europese Unie een reeks beginselen van internationaal gewoonterecht en verschillende internationale overeenkomsten schendt door internationale luchtvaartactiviteiten – in het bijzonder de trans-Atlantische – onder deze regeling te brengen. De richtlijn zou het Verdrag van Chicago³ schenden, het Protocol van Kyoto⁴ en de zogenaamde „Open Skies“-overeenkomst⁵. Voorts zou zij een schending inhouden van de beginselen van internationaal gewoonterecht in verband met de soevereiniteit van staten over hun luchtruim, in verband met de ongeldigheid van aanspraken op soevereiniteit over de volle zee en in verband met de vrijheid om over de volle zee te vliegen.

In haar conclusie van heden concludeert advocaat-generaal Juliane Kokott dat de uitbreiding van de EU-regeling voor de handel in emissierechten tot internationale luchtvaartactiviteiten verenigbaar is met de betrokken volkenrechtelijke bepalingen en beginselen.

In dit verband merkt advocaat-generaal Kokott allereerst op dat de verzoekende luchtvaartmaatschappijen en verenigingen van luchtvaartmaatschappijen zich in principe niet op de aangevoerde internationale overeenkomsten en het internationale gewoonterecht kunnen

¹ Richtlijn 2003/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 2003 tot vaststelling van een regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap en tot wijziging van richtlijn 96/61/EG van de Raad (PB L 275, blz. 32).

² Richtlijn 2008/101/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 november 2008 tot wijziging van richtlijn 2003/87/EG teneinde ook luchtvaartactiviteiten op te nemen in de regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten in de Gemeenschap (PB 2009, L 8, blz. 3).

³ Verdrag inzake de internationale burgerluchtvaart van 7 december 1944.

⁴ Protocol van Kyoto bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering van 11 december 1997 (PB 2002, L 130, blz. 4).

⁵ Overeenkomst inzake luchtvervoer tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten enerzijds en de Verenigde Staten van Amerika anderzijds van april 2007 (PB L 134, blz. 4).

beroepen. Voor zover de betrokken internationale overeenkomsten de Europese Unie überhaupt binden, betreffen zij volgens advocaat-generaal Kokott voornamelijk de rechtsbetrekkingen tussen de overeenkomstsluitende partijen onderling en zijn zij niet bedoeld om rechten of belangen van particulieren te beschermen. Slechts twee bepalingen van de „Open Skies”-overeenkomst kunnen in casu als toetsingsmaatstaf worden gebruikt⁶. De advocaat-generaal is van mening dat de betrokken beginselen van internationaal gewoonterecht de werkingssfeer van de soevereine rechten van staten bepalen en hun territoriale bevoegdheden afbakenen, maar niet de rechtspositie van particulieren raken.

Voorts is advocaat-generaal Kokott van mening dat de richtlijn betreffende het opnemen van luchtvaartactiviteiten in de EU-regeling voor de handel in emissierechten niet in strijd is met het volkenrecht. De betrokken beginselen van internationaal gewoonterecht en internationale overeenkomsten leveren geen juridische bezwaren op, ook niet voor zover de EU-regeling voor de handel in emissierechten wordt toegepast op gedeelten van vluchten die worden uitgevoerd buiten het luchtruim van de lidstaten van de Europese Unie. De richtlijn betreft immers alleen vluchten van en naar luchthavens in de Europese Unie, en luchtvaartmaatschappijen moeten alleen met betrekking tot die vluchten per vlucht emissierechten inleveren ten belope van verschillende bedragen, waarbij hen in geval van verzuim sancties te wachten staan, die zelfs kunnen bestaan in een exploitatieverbod. Bijgevolg bevat de richtlijn geen extraterritoriale regeling en schendt zij niet de soevereine rechten van derde landen. Vertrek en aankomst zijn integendeel een wezenlijk en bijzonder karakteristiek onderdeel van elke vlucht, waardoor een luchthaven op het grondgebied van de Europese Unie als vertrek- of aankomstpunt een voldoende territoriaal aanknopingspunt is om deze vlucht volledig onder de EU-regeling voor de handel in emissierechten te brengen.

De advocaat-generaal is van mening dat de betrokken bepalingen van internationale overeenkomsten evenmin de geldigheid van de richtlijn aantasten. Dienaangaande is er geen sprake van een ontoelaatbaar eigenmachtig optreden van de EU buiten de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie (ICAO), aangezien de beperking en vermindering van broeikasgassen volgens het Protocol van Kyoto niet tot de uitsluitende bevoegdheid van de ICAO behoren. De „Open Skies”-overeenkomst sluit evenmin de toepassing van marktgebaseerde instrumenten inzake luchtvaartemissies uit.

Voorts is de uitbreiding van de EU-regeling voor de handel in emissierechten tot vluchten van alle luchtvaartmaatschappijen van en naar Europese luchthavens verenigbaar met het in de „Open Skies”-overeenkomst neergelegde beginsel van eerlijke en gelijke mededingingsvoorwaarden. Het opnemen van deze vluchten brengt zelfs de gelijkheid van kansen bij de mededinging tot stand. Anders zouden luchtvaartmaatschappijen met de nationaliteit van een derde land immers ten opzichte van hun Europese concurrenten een niet-gerechtvaardigd mededingingsvoordeel krijgen, indien de Uniewetgever hen zou hebben uitgesloten van de EU-regeling voor de handel in emissierechten.

Ten slotte is advocaat-generaal Kokott van mening dat in het kader van de EU-regeling voor de handel in emissierechten aan luchtvaartmaatschappijen generlei bijdragen, heffingen of andere rechten in de zin van de betrokken volkenrechtelijke overeenkomsten worden opgelegd. De EU-regeling voor de handel in emissierechten is een marktgebaseerd instrument ter bescherming van het milieu en het klimaat. De emissierechten die moeten worden ingeleverd voor vluchten van of naar luchthavens in de Europese Unie, worden derhalve geheven wegens broeikasgasemissie en niet alleen maar wegens brandstofverbruik of wegens de zich aan boord bevindende personen of goederen.

NOTA BENE: De conclusie van de advocaat-generaal bindt het Hof van Justitie niet. De advocaten-generaal hebben tot taak, het Hof in volledige onafhankelijkheid een juridische oplossing te bieden voor het concrete geschil. De rechters van het Hof beginnen vandaag met de beraadslagingen over de zaak. Op een latere datum zal arrest worden gewezen.

⁶ Artikelen 7 en 15, lid 3, tweede volzin, van de „Open-Skies”-overeenkomst.

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof. Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) van de conclusie is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170

Beelden zijn beschikbaar via "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106